

IV. CONSTITUTIO PRETH RERUM VENALIUM^a

Sigismundus Dei gratia^b rex Poloniae, ^cmagnus dux Lithuaniae, Russiae Prussiaeque dominus et haeres^c, universis et singulis principibus, tam spiritualibus quam saecularibus, reverendissimis ac reverendis in Christo patribus dominis archiepiscopis, episcopis, necnon magnificis, generosis, nobiles, famatis et providis, palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, terrigenis, nobiles, officialibus et eorum vicesgerentibus, civitatumque et oppidorum, tam nostrorum quam quorumcunque subditorum nostrorum magistris civium necnon consulibus, civibus, oppidanis et eorum communitatibus, et generaliter omnibus subditis nostris spiritualibus et saecularibus, cuiuscunque status, sexus, conditionis et praeceminentiae in regno nostro existentibus, sincere^d et fidelibus nobis^e dilectis, salutem et gratiam nostram regiam. Sincere et fideles dilecti!

[1]. Manifestum vobis et cuilibet vestrum facimus per praesentes, quia nos considerantes plerosque mercatores domesticos et alia externos per monopolia et constitutiones suas aromatum et rerum omnium exoticarum pretia magis in dies augere in magnum universorum^f subditorum nostrorum gravamen, regnumque nostrum pro libito suo emungere, in quo frequentior usus ipsorum aromatum et aliarum rerum praedictarum, quam alibi esse solet, volentes ea ipsa pretia earundem rerum ad certos moderationis fines reducere et ad communem reipublicae utilitatem contemperare, multorum potius quam paucorum commodis consulentes, statuimus et decrevimus in conventu generali Piotrkoviensi proxime praeterito de consilio^g nostrorum consiliariorum illic nobiscum existentium, ut tam ipsa aromata, quam etiam vina propinatoria a festo Resurrectionis Domini proxime futuro [27 III 1524] hoc ad summum pretio vendantur ac emanant, videlicet: libra piperis VIII grossis, libra croci una sexagena, libra zinziberis VIII grossis, libra gariophilorum media sexagena, libra cinamoni media sexagena, libra florum muscati etiam media sexagena, unus lapis zuccari una sexagena et XV grossis, olei olivae unus lapis XL grossis, lapis amigdalorum Venetarum III fertonibus, lapis vero amigdalorum, quae ex Gedano afferuntur, XXX grossis, lapis uvarum passarum minorum XXX grossis, uvarum vero passarum maiorum lapis XV grossis, lapis risi XVIII grossis, una libra cymini uno grosso; vini Sermiense una quarta uno grosso cum medio, vini vero terrestres Hungarici una quarta uno grosso ad summum solvatur et^h ematur; malmatici Graeci una quarta duobus grossis, malmatici Italiciⁱ et muscatellae una quarta pretium trium grossorum non excedat. Qui autem aromata et res praedictas pretio statuto vendere non posset, illa ad regnum inferre et adducere nullo modo audeat sub amissione earundem rerum, quas contra prohibitionem nostram advenerit seu vendiderit.

[2]. Statuimus insuper et decrevimus, ut aurum et argentum filatum et perlae etiam sub amissione et confiscatione illorum nequaquam deinceps ad regnum nostrum vehantur et vendantur.

[3]. Ut autem huiusmodi constitutio nostra effectum suum accipiat, vobis omnibus et singulis supradictis, cuiuscunque ordinis et conditionis existentibus, districte mandamus, ut ab ipso festo Resurrectionis Domini proximo [27 III 1524] nemo maiori pretio, quam supra expresso, vinum Sermiense et terrestre Hungaricum, necnon malmaticum ac^j aromata aliasque res praedictas sub earum amissione ubivis in regno nostro vendere, et perlas ac aurum et argentum filatum amplius in ipsum^k regnum nostrum inferre audeat sub earundem rerum amissione.

[4]. Quocirca vobis, et praesertim locorum capitaneis et eorum vicesgerentibus ac civitatum

^a Przyjmując za podstawę wydania druk urzędowy z 1524 r. (por. wyżej uwagi wstępne do tegoż sejmu, tekst i przypis 10), uwzględniamy jedynie odmianki zawarte w dwu tekstach Metryki Koronnej: MK₁, t. 37 k. 547v-549, gdzie konstytucja ta nosi tytuł: *Universale in vendendis aromatibus, oraz tamże w MK₂, t. 36, s. 821-824, gdzie konstytucja ta jest zatytułowana: Litterae universales super constitutionibus pretiorum aromatum, malmatici, muscatellae et vini aliarumque rerum peregrinarum, et de non inferendis amplius in regnum perlis ac auro et argento filato.*

^b Słowa: Dei gratia opuszczono w MK₁.

^{c-c} Tekst MK₂ pomija tytuł królewski.

^d sincere nobis MK₁.

^e nostris MK₁, MK₂.

^f W Dr. błąd: universnm.

^g consensu MK₁.

^h ac MK₂.

ⁱ Italiaci MK₂.

^j et MK₂.

^k Opuśczone w MK₂.

et oppidorum proconsulibus et consulibus mandamus, ut hanc constitutionem nostram in civitatibus ac^l oppidis et apud ecclesias parochiales diebus festis per publicam proclamationem ad universorum, quorum interest, notitiam denuntiari faciatis. Vos vero palatini et capitanei in custodiendo et pervestigando, ne quis eandem constitutionem nostram transgrediatur, curam et diligentiam omnem una cum theloneatoribus^m, quos vobis ad hanc curam et custodiam adiungimus, adhibeatis; et quoscunque offenderitis vel deprehenderitis in invectione et venditione aliquarum rerum ex praedictis contra hanc ipsam inhibitionem nostram excessisse, easdem res pro fisco nostro regio capiat et pro nobis fideliter et integre conservetis sub poenis contra capitaneos et officiales negligentes statutis^l. Et pro gratia nostra non aliter facturi.

Datum Cracoviae, die sanctae Priscae virginis anno Domini millesimo vigesimo quarto [18 I 1524], regni nostriⁿ anno decimo septimo^o. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium.

V. OCCLUSIO VIAE MERCATORIBUS IN SLESIAM ET MARCHIAM^a

Sigismundus ^bDei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiaeque etc. dominus et haeres^b. universis et singulis principibus, tam spiritualibus, quam saecularibus, reverendissimis ac reverendis in Christo patribus et dominis archiepiscopis, episcopis, necnon magnificis, generosis, nobilibus, famatis et providis, palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, terrigenis, nobilibus, officialibus et eorum vicesgerentibus, civitatumque et oppidorum, tam nostrorum quam quorumcunque subditorum nostrorum magistris civium necnon consulibus, civibus, oppidanis et eorum communitatibus, et generaliter omnibus subditis nostris spiritualibus et saecularibus, cuiuscunque status, sexus, conditionis et praeceminentiae in regno nostro existentibus, sincere et fidelibus nobis dilectis, salutem et gratiam nostram regiam. Sincere et fideles dilecti!

[1]. Manifestum vobis et cuilibet vestrum facimus per praesentes, quia nos partim ipsi considerantes, partim per subditos nostros edocti quae intrinsecus regnum et subditos nostros atterunt, exinaniunt et vicinis quibusdam in praedam et vilipendium redigunt, ac ea sistere et frenare volentes, quibus stantibus etiam absque ullo externo hoste facile regnum deficere ac in praecipuum venire possit, simulac nobiscum reputantes varias ac multiplices iniurias et gravamina, quae ex Slesia et Marchia regno et subditis nostris inferuntur, praesertim moneta Swidnicensis, quae longo tempore in magna copia in regnum nostrum inferebatur ac etiam nunc^c infertur cum maximo detrimento subditorum nostrorum et reipublicae ipsius regni nostri et ad quam prohibendam, cum per hoc omne tempus nihil operae et studii praetermiserimus^l, nec quicquam tamen proficere potuerimus, ac proinde nullum aliud remedium ad eam ipsam monetam sistendam restare videntes, quam omne commercium cum ea tota vicinia prohibendum, de consilio universi senatus et instantia

^l et MK₁.

^m thelonatoribus MK₁.

ⁿ W MK₁: vero.

^o W MK₁ błędnie: anno XVIII.

^a Przyjmując za podstawę wydania druk urzędowy z 1524 r. (por. wyżej uwagi wstępne do tegoż sejmiku, tekst iprzypis 11), uwzględniamy jedynie odmianniki zawarte w dwu miejscach w MK₁, t. 37, k. 549-550, gdzie konstytucja ta nosi tytuł: Inhibitio in Slesiam et Marchiam, oraz: w MK₂, t. 36, s. 825-828, gdzie konstytucja ta nosi tytuł: Inhibitio itinerum in Slesiam.

^{b-b} W MK₁ i MK₂ ta część została opuszczona.

^c Brak w MK₁.

^l Por. wyżej konstytucje sejmiku radomskiego 1505 r., I, art. 19 (De pretio rerum venalium per palatinos constituendo); konstytucje sejmiku koronacyjnego krakowskiego 1507 r., I, art. 12; konstytucje sejmiku piotrkowskiego 1512 r., II (Constitutio de officiis capitaneis incumbentibus diligenter exequendis).

^l Por.: Edictum de moneta Swidnicensi e regno bannienda et eliminanda aliaque moneta falsa in terris Silesiae excussa vitanda, z 21 maja 1518 r. (CIP, t. III, nr 200, s. 367-369), Edictum de moneta Swidnicensi e regno terrisque Prussiae ac Mazoviae bannienda et eliminanda, z 10 marca 1521 (ibidem, nr 246, s. 617-619) oraz powtórzenie tegoż z 6 października 1522 (ibidem, nr 274, s. 669-671), 10 czerwca 1523 (ibidem, t. IV, nr 7, s. 15-20) i z 5 września 1523 (ibidem, nr 10, s. 30-32).